

Сизко Ганна Іванівна

кандидат психологічних наук,

старший викладач кафедри прикладної психології та логопедії Бердянського

державного педагогічного університету (м. Бердянськ, Україна)

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ
ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ
ІНКЛЮЗІЇ**

Спільне навчання дітей з особливостями розвитку й без – процес непростий, він вимагає спеціальних знань, стратегій, умов. Але досвід показує, що для успішного початку необхідне внутрішнє рішення педагога полюбити не схожу на інших дитину. На думку О.Кочерги, ця дитина – це не менш розвинена, а своєрідно, інакше розвинена дитина [1, 9].

Саме тому важливим завданням сучасної системи освіти є створення умов повноцінного розвитку та реалізації потреб всіх дітей у навчанні. Проте саме врахування особливостей кожної дитини допоможе правильно організувати взаємодію із дітьми з особливими освітніми потребами.

Саме педагог забезпечує сприятливий соціально-психологічний клімат у колективі, адже він є прикладом для наслідування, він створює модель «прийняття, розуміння, підтримки», дає зразок поведінки щодо дитини з особливими потребами. Далі носіями заданих моделлю стосунків стають інші дорослі та діти.

Важливо забезпечувати емоційну причетність дитини до освітнього процесу: навчання повинне впливати не тільки на розум, мислення, але й на почуття та емоції. Для створення позитивних емоційних переживань необхідно використовувати похвалу, винагороду, стимулювання, створювати ситуації успіху для дитини й уміти бачити сильні сторони дитини, навіть мінімальні досягнення.

Підтримка допомагає дитині переборювати ситуацію, розвиваючи при цьому її здатність й можливості до подолання труднощів, пов'язаних з

недоліком. Надмірна допомога дорослих, заснована тільки на жалості, також небезпечна для дитини, як і повна байдужість до неї. Дитина, що звикла до опіки в період початкового навчання в школі, виявляється неготовою до педагогічних вимог, які висувають їй численні, але незнайомі вчителі базової школи.

Дитина з порушеннями в розвитку досягає більших результатів у сприятливому соціально-психологічному кліматі на основі довірливого, доброзичливого спілкування й розуміння одна одну, позитивного настрою й взаємного позитивного оцінювання.

В умовах інклюзивного навчання необхідно формувати у вчителів, учителів-дефектологів, батьків, однолітків адекватні установки щодо дитини з особливими потребами: дивитися на неї як на людину з певним потенціалом, приймати її такою, яка вона є, з усіма її особливостями.

У класі для такої дитини варто забезпечити позитивне емоційне самопочуття, різноманітні контакти з іншими дітьми.

З метою забезпечення виникнення взаємних симпатій і стійких контактів між дітьми необхідно включати учнів із особливими освітніми потребами в колективну діяльність[2].

При організації взаємодії й співробітництва дітей із особливими освітніми потребами з іншими дітьми педагогові необхідно підтримувати ініціативу дітей, надавати можливість брати на себе різні ролі, самостійно вчитися вирішувати проблеми. Відчуваючи, що їхня думка враховується, обговорюється, приймається, у дітей з'являється впевненість у собі, розвивається почуття власної гідності. Таким чином, позитивне ставлення, розуміння й прийняття педагогами й здоровими дітьми дитини з особливими потребами впливає на її розумовий, емоційний і соціальний розвиток.

З метою розвитку самостійності дитини рекомендується забезпечувати їй засвоєння соціального простору й розширення меж життєвого простору: установлення соціальних контактів, відвідування постанов, свят, спортивних заходів і в міру можливості участь у них [3].

Особливої уваги заслуговує позиція батьків здорових дітей. Нерідкими є побоювання із приводу того, що розвиток їхніх дітей може затримуватися присутністю в класі учнів з особливостями психофізичного розвитку. Однак практика доводить, що успішність здорових дітей не стає гіршою в умовах інклюзивного навчання, а навпаки, навіть поліпшується.

Стосунки дітей із порушеннями розвитку з однолітками багато в чому визначаються позицією дорослих: як вони дивляться на них, звертаються до них, довіряють їм, які використовують критерії оцінки їхньої діяльності. Чуйне керівництво з боку педагога може підсилити взаємний інтерес між здоровими дітьми й дітьми з особливими освітніми потребами.

Таким чином, показником успішності інклюзивного навчання є вільні природні ненапружені стосунки із взаємоповагою прийняттям і терпимістю всіх учасників процесу, незалежно від особливостей у розвитку. Саме тому важливою місією сучасної системи освіти є підготувати суспільство до усвідомлення того, що діти з особливими освітніми потребами повинні мати рівні з іншими дітьми можливості отримати якісну освіту і бути готовими реалізувати свої потенційні можливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кочерга О.В. Психофізіологія дітей з особливими потребами. Київ: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2012. 128 с.
2. Кучеровський О.К. Суспільство й інвалід: проблеми соціальної установки. *Інвалід і суспільство: проблеми інтеграції*. Збірник теоретичних і методичних матеріалів для працівників соціальних служб для молоді. / Упорядники І.Д.Зверєва, І.Б.Іванова. Київ: А.Л.Д., 1995. С.10 – 13.
3. Специфіка роботи соціального гувернера з сім'ями, що мають дітей з особливими потребами: Методичні рекомендації до вивчення курсу «Основи соціального гувернерства» / Укл. Кобилянська Л.І. Чернівці: ЧНУ, 2001. 38с.